

Nem kételkedem abban, hogy az államerdők ügyeit intéző tisztikar hivatásának magaslatán áll s jelzett feladatának megoldására fáradhatlan szorgalommal, szakképzettségének legodább érvényesítésével, teljes elfogulatlansággal, hűséggel és hazafias buzgósággal fog működni, s hogy ezen alapokon teljesített kitartó munkássága a várt jó eredményt is meghozza.

Midőn tehát a kincstári összes erdőtisztai kart közös munkásságunk megkezdésének napján üdvözlöm s tőle az ország erdőségeinek javát és Magyarország jóllétének előmozdítását czélzó működéséhez odaadó buzgó szolgálatát kérem, egyzersmind kijelentem, hogy részemről a jó sikerü szolgálatot és elérendett jó eredményt jutalmazandónak ismerem, míg a köteleességét pontosan nem teljesítő tisztviselőre a szolgálati szabályok teljes szigorát alkalmazom.

Kelt Budapesten, 1881. évi januárhó 1-én.

B. Kemény, s. k.

Ujévi elmélkedés erdészetünk fölött.

Irta Keleti Károly, ministeri tanácsos.

A legutóbbi évforduló messzeható fordulót is jelez két irányban hazánk erdészetében. Egyik az erdő törvény, mely, habár még 1880. július 1-én lépett életbe, gyakorlatilag mégis csak a mostani évvel lesz foganatosítható; a másik, hogy a jelen év január 1-jétől ment át a közgazdasági minister ressortjába a magyar kincstári erdők kezelése.

Mindkét esemény határjelzőül tekinthető, melyek által az ország közgazdasági érdekei emelkednek erdőgazdaságunkban is az őket megillető helyre. Ez pedig nem csekélyendő tény. Bármily dicséretes lett légyen az állami erdők eddigi kezelése, már az az egy körülmény, hogy azon ministerium ügykörébe

tartoztak, melynek legelső és legkiválóbb gondját hivatásszerűleg is az állami szükségletek fedezése képezte, nem engedheté meg, hogy a fiskális szempont itt is nagyobb tekintetbevételt ne követelt volna. Nem mernők ugyan állítani, hogy a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi minister kezelése alatt is fönne tartatnának azon igények, melyek a kincstári erdők jövedelmezősége iránt állami szempontból és méltán is formáltatnának; de ezen ministeriumnak ismét hivatásszerű feladatából folyólag, kevésbé lesz elnyomható a magasabb látkörű s messzebbható közgazdasági szempont, mely a későbbi, fokozottabb jövedelmezőséget fokozottabb investitiók árán is követelheti.

Mig így egyrészt a kincstári erdőkezelésben némi szabaddabb mozgást, messzebbható, tervszerű és üdvös működést vélünk már előre is konstatálhatni, viszont örömmel üdvözölhetjük azon megszorítást, melyet a magánerdők kezelésében inaugurált az új erdőtörvény.

Nevezetesen a községek, részben testületek vagy egyéb holt kézen levő s mintegy gondatlannak tekinthető erdőbirtokok ész- és érzésnélküli pusztításának ezentúl eleje lesz véve.

Azon törvényes intézkedés pedig, hogy mind a kincstári erdők kezelése, mind a magánbirtokban levő erdők főfelügyelete egy kézben lesz koncentrálva s hogy e kéz a földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi ministeré, tehát közgazdaságunk főöréé, arra bátorít következtetnünk, hogy az ország erdeiben rejlő kincsek összhangzatosan gondozva, megőrizve, gyarapítva s a közjólét érdekében észszerűen értékesítve lesznek.

Nem ámithatjuk ugyan magunkat azzal, hogy letarolt hegyoldalaink kevés vagy néhány év lefolyta alatt ismét az erdő tündöklő zöld mezét fogják öltetni; hogy kopár hegyeink tátongó vizmosásai egyhamar nem fognak éktelenkedni kopár hegyek egész láncolatán; hogy századok barbár pusztítása

egy rövid emberöltő alatt mind helyre legyen ütvé. De hogy e pusztítás további folyamának gátot vethessünk, hogy megállapíthassuk s törvényileg kimondhassuk a véd erdők fogalmát s azok valódi megvédéséről — a hol elpusztultak — idővel való megteremtéséről csak gondoskodhatunk is, hogy közegekkel bírnak, kiknek a közkinccsek ezen egyik legkiválóbb nemének, az erdőknek gondozása, fentartása, ápolása, sőt ujjíteremtése hivatásszerű feladatát képezi, már ezt is vivmánnak, az okszerű, üdvös haladás első etappe-jának kell tekintennünk.

Pénzügyi helyzetünk, mely oly sok téren megköti kezünket, az erdészetben sem engedi meg azon költsékezést, melyet erdeink hű őrei, az erdészeti szakférfiak — kiket hála Istennek magyarokat, s mind tekintélyesebb számmal immár bírnak — elodázhatlannak tekintenek. Nagyon szerénynek is látszik a tétel, mely az állami költségvetésben erdőmívelés címén szerepel az erdősitésre, mert hiszen a nagy terjedelmű kincstári erdők részére mindössze 83.506 frt, a nem állami birtokban lévő kopár területek és vizmosások erdősitésére, s a futóhomok megkötésére az állami erdőfelügyelőségek részére rendelkezésre álló összeg pedig csak szerény 10.000 frtra rug. Nem is merhetjük ezt az e cím alatt Németországban, még kevésbé Franciaországban fordított összegekkel összehasonlítani.

Csakhogy igaz, miszerint meszsze is állunk még azon időponttól, hogy, mint Németországnak sok helyt még nagy erdőségeiben is, mintegy kertészetiileg legyünk kénytelenek üzni az erdészetet, sőt ne is kívánczozzunk oda egyhamar; arra sem vagyunk kénytelenek, mint Franciaország, mely majdnem kipusztított összes erdőanyagát volt kénytelen néhány évtized alatt pótolni, mely óriási investitiót csakis oly tőkegazdag ország bírhatta meg, mint a francziák hazája.

A hol még sok ezerre menő holdakon őserdőben pusztul kihasználatlanul a fa és a holdak százazein az okszerűen kihasználható famennyiség nem értékesíthető, ott nem igen utánozhatunk más országokat, bár példájokra helyesen hivatkozhatunk.

Igaz, ha az értékesíthetetlen fabőség, s az erdőpusztítás okozta kopár hegyhátak és fahiány ellenmondásnak látszanak; de, valamint a szakférfitu előtt e tényleges állapot, ép úgy mint okai ismeretese, úgy ismeretőkben az orvoslás iránya is ki van jelölve.

Helyre kell — idővel — ütnünk a hiányt, a hol tényleg nyilvánul, erdősítés s a zsenge növényzet megvédése által, oly helyeken, hol a könnyebb hozzáférhetőség, a községek közelléte s többnyire is a községi birtok okszerűtlenül irtatott; utat kell keresnünk s teremtenünk azon erdőkincsekhez, melyek a forgalomtól való elzáratusuknál fogva ma még érintetlenek.

Ez utat pedig az ipar fogja megtalálni s fogja meg is teremteni. Ennek segélyével nemcsak értékesíteni fogjuk a fát, mely ma a vágatási költséget sem fizeti meg; de magasabban fogjuk értékesíteni akár a mellette s általa termelt iparcikk árában, akár magának a faanyagának nemesített alakítása által.

Tagadhatatlan, hogy itt is azon akadályokba ütközik a gyakorlatban a nemzetgazdasági elmélet leghelyesebb tétele is, melyen akárhány más vállalat meg nem születik, t. i. a tőke- és vállalkozási szellem hiányába! De valamint más téreken is özönleni látjuk a tőkét jól jövedelmező üzletekbe, bárha az nagyrészt nem hazánkfiától származik is, úgy a vállalkozási szellem fölébresztésében, saját ressortjukban legalább, épen a szakértelmes erdészeknek jut nagy és hálás feladat.

Nem oly tőkeszegény a mi országunk, hogy üdvös vállalatra ne kerülhetnének milliók; de tőkepénzeseinknek sokkal kényelmesebb kamatozási módszereik vannak, és annyi hitel-

igényekkel szemben könnyebb módjuk is van pénzüket haszonnal forgatni, semhogy tőlük távolabb fekvő, szakismeretet igénylő és — mint minden vállalat — kockázattal is járó iparüzletbe fektessék. Így kerül azután legtöbb hazai vállalatunkba külföldi tőke, melynek birtokosa kevesebb haszonnal beéri, bátrabb a vállalkozásban, de — valljuk be — többnyire nagyobb ismeret- és látkörrel is bír, mint honfitársaink, kiknek nagyrésze beéri azon tudománnyal, mit a kettős könyvvitel nyújt, s legfeljebb a váltótörvény s a kamatszámítás ismeretével toldja meg.

Az általános kamatcsökkenés azonban, a külföld példája s innen-onnan a szükség a tőkék jövedelmezőbb elhelyezésében, azontúl a tagadhatatlanul táguló látkör és magasabb műveltség majd hasznosabb befektetésekre is vezeti tőkepénzes közönségünket s hogy ez az erdő és ipara felé forduljon arra, fordíthatnak, de fordítanak is gondot kiváló szakférfaink és erdőkezelőink.

Erdészeink egyáltalában, nem kevésbé, mint erdőbirtokosaink csakhamar érezni fogják a változott viszonyokat s csak rajtuk áll, hogy az előttük megnyíló nagyobb tevékenységi kört a közjóllét érdekében méltóan betöltsék és kellően kihasználják. Az erdőrendezőség s az erdőszeti felügyelők által ugyszólván összes erdőgazdaságunk gondos ellenőrzés alá került.

Az új tisztikarnak karöltve a rendesen kezelt magán-erdőbirtokok személyzetével nagyszerű feladat jut már csak a tényleges erdőállomány megállapításában is. Az erdőterület nagyságát jelző számok, melyeket az 1850-diki ideiglenes kataszter nyújtott, régóta elavultak s nem felelnek meg többé a valóságnak. Hány ezer meg ezer hold lőn azóta letarolva, mely hivatalos kimutatásainkban még mind erdő czimén szerepel. Ha ez oly helyen történnék, hol a nyert föld az erdőnél

jövedelmezőbb mívelési ágnek adott helyet, úgy hagyján, sőt az ország közgazdaságának ez hasznára is vált. De hány helyen vágatott ki a fa, hol ez absolut erdőterületen állt, s a hol az erdő által századokon át gyűjtött csekély humusréteg kiélése, a termékeny talaj lemosása után a térség hasznavehetetlenné vált s égnek mereszti kopár felületét, mogorva külsejében vádolva az emberek oktalan eljárását, melylyel a természet örök törvényei ellen vétettek. Viszont azonban, hogy az érem fényesebb oldalát is tekintsük, hány ezer hold lett az idők folyamában, okszerű kezelés által részint visszahódítva az erdőculturának, részben befásítás és homokmegkötés által a hazai erdészetnek ujonnan megszerezve!

Mind e változásokról nem tudunk hivatalosan semmit s bár a folyamatban levő kataster-rectificatio e téren is megbecsülhetetlen adatokat fog szolgáltatni, a szakértők országos együttműködésére lesz szükségünk, hogy megteremthessük Magyarország kimerítő erdészeti statistikáját. Pedig csak ennek birtokában s a haza földrajzi viszonyaival, oro- és hydrographiájával összevetve állapíthatjuk meg például a véderdők helyét, terjedelmét, ápolási rendszerét; csak országos erdészeti statistika alapján beszélhetünk okszerűen országos erdőrendezésről, nagyszabású tervezetekről, czélszerű kivitelekéről. Sőt az ország egy évi erdőtermelési képessége, a kereskedelem ellátása, a fogyasztási piacok ismerete stb. mind csak a tényleges viszonyok alapos és országos tanulmányozása által válik lehetővé.

De az állam erdészeti személyzetének az újabb rendszer következtében szebb, tágabb, öntudatos férfiakhoz méltóbb hatáskör is jut azon szabadabb mozgásban, mely az egyéni felelősséggel járó szolgálatteljesítésben rejlik. Az ügyrend és szolgálati szabályzat mellőzhetetlen kellékei ugyan bármely rendezett administratiónak, de sehol életre való tevékenység

kifejtésére nem ösztönöznek, hol a holt betű végrehajtására kötelezik csupán az illetőt s a felelősség terhe alól felszabadítják a tisztviselőt, ha a règlement betűje értelmében cselekedett. A szabályzat körén belül, egyéni felelőssége öntudatában kell tudnia cselekedni a jó tisztviselőnek, gondolkodva, szorgoskodva, leleményesen kell tudnia eljárni, bátorságával kell bírnia meggyőződésének, úgy válhatik csak lelkiismeretes örévé és észszerű értékesítőjévé azon kincseknek, melyeket az erdő magában rejt.

Az új ressortminister január 1-jei körleveléből ily szellemet vélünk kiolvashatni, s ha a hazai erdészeti személyzet is így fogja ezt fel, rövid időn szép sikereket és gyümölcsös eredményeket várhatunk az új törvényes intézkedésektől.

De nem csak a tisztviselők és szakférfiak, hanem az összes erdészeti közönségre is új aera nyílik az új intézményekben. Az erdőbirtokos, ha magánjogaiban némi csorbát szenvedne is az új erdőtörvény némely intézkedése által, viszont annyiival több előnyt nyer azon támogatásban, melyet az állam számára részben okszerű tanácsadás, részben közvetlen segélyezés útján nyújt. Ha a jelen némileg meg is szorul, alapja van letéve egy közeli szebb jövővel, biztosítva lesz a távolabb jövő, egy ország és közgazdasága pedig állandóbb valamint egy rövid emberéletnél s a mint számtalan jót köszönünk ősünknek politikában és gazdaságban, úgy vagyunk kötelesek mi is gondoskodni az utánunk sarjadzó nemzedékről.

És épen az erdő emberei érthetik meg ezt legjobban. Az erdő lassu fejlődésű hosszú élete elvonja az elmélkedést a muló jelenről s a jövőre fordítja; itt a természet conserváló és fejlesztő ereje nem téveszti visszahatását az emberi elmére és kedélyre és a megfontolt haladás, az okos cselekvés férfivá teszi az erdészeket, kik tekintélyes számuknál, magas értelmiségüknél és környezetükre gyakorolható nagy befolyá-

suknál fogva faktort képezhetnek az ország politikai életében is. Testületökben rejlő e hatalmat még eddigelé kevésbé gyakorolták a haza erdészei és kevésbé gondoskodtak még arról, hogy saját és a kezelésök alatt levő fontos közgazdasági vagyoni értéke kellő képviseléssel birjon a törvényhozásban is. Ez pedig a tér, hol ma inkább mint valaha nyomulnak előtérbe az ország nagy közgazdasági kérdései, melyeknek mikénti megoldása, nem lehet közömbös az erdészetre nézve, mely amabban oly kiváló helyet foglal el.

Maga az erdőtörvény is, mint minden új intézmény hiányokat fog a gyakorlatban felmutatni, melyek orvoslására ismét kormány és törvényhozás lesznek hivatva. A vízjog, a közlekedés újabb vonalai, az ipartörvény mikénti módosítása, a gyáriparnak adandó kedvezmények stb. stb. mindmegannyi törvényhozási tevékenységet igénylő kérdés, melyeknek mikénti megoldása, mélyen belevág a tulajdonképeni erdészeti érdekeibe s a hol jó lenne, ha közgazdasági ismeretekkel s az erdészeti iránt érzékkel és szeretettel bíró szakférfiak szólhatnának bele megoldásukba.

Az új erdőtörvény csak megnyitotta a pályát, melyen erdészetünk ügye ezentúl biztosabban haladhat, az e pályán intő nemes célok elérése az erdészeti körül foglalkozó férfiak szakértelmétől, nemes buzgalmától és okszerű tevékenységétől függ.
